

Slovansko slovstvo.

* „*Srpska Zora*“, našim čitateljem dobro znani, na Dunaji izhajóci ilustrirani zabavno-pouč. i mesečni list, je nedavno na svitlo dal 3 kamnotisne zemljevide Srpskih zemelj: Hercegovine in Črnogore (cena 30 kr.), Bosne (30 kr.) in Stare Srbije (60 kr.). Te mape, v cirilici tiskane, so v pravem času čitateljem časnikov prišle na svitlo ravno sedaj, ko se je jela odločevati osoda Srbskih zemelj. Dobivajo se vse skupaj ali vsaka posebej po gori zaznamovani ceni pri administraciji „*Srpske Zore*“ na Dunaji III. Gärtnergasse Nr. 24.

Politične stvari.

Evropske vojne razmere z ozirom na orijentalno vprašanje.

Srbska armada.

V primeri z Rumunsko armado, urejeno po Francosko-pruskem načinu, se more imenovati Srbska resnično slavjansko-národna armada.

Vsak Srbin mora služiti od 18. do 50. leta. A stalna armada vendar ne znaša več nego 3500 móž in se jemljó vojaki izmed množice, ki jo veže vojaška dolžnost.

Novince vadijo vojaštva v občinah ob nedeljah in praznikih vojaki, ki so na odpustu domá. Vsako pomlad zbirajo dvakrat vse novince v dotičnih okrajih in v jeseni se sklicujejo za 14 do 20 dni na véliki manêver.

Srbija z 1 milijonom 250.000 prebivalci in 800.000 goldinarjev vojskinega budgeta postavi 70 batalijonov, 20 eskadronov, 100 topov in 30.000 móž rezervistov na bojišče.

Brambovci národne armade dobivajo le orožje in streljivo, a nikake plače.

Črnogorska stalna armada

ima le 300 móž, ki v mirnem času služijo Nikici (knezu) kot telesna straža; ob času vojske pa so oni jedro oficirjev, ki v boji ves narod vodijo.

Turška armada.

Sultan je v stanu v vojsko na suhem poslati 80.000 rednih pešcev in 90.000 rezervistov; 20.000 rednih konjikov in 10.000 rezervistov; 10.000 móž topničarjev; dalje 12.000 žandarjev, pešcev in konjikov in 3000 inženirjev, tedaj skupaj blizo 200.000 móž redne armade, ki je vsaj nekoliko izurjena v orožji. — Nerednih vojakov pa ima: 1) Baši-bošukov (rohnétov) pešcev 50 do 55.000 móž, konjikov 8 do 9000; 2) Azijskih in Afrikanskih Beduinov na konjih blizo 10.000 móž; 3) blizo 2000 Albanskih peš-strelcev; 4) mohamedanskih vojakov iz Bosne 14.000 móž pešcev, 2 do 3000 móž konjikov; poleg še 3 do 4000 Čerkeskih vojakov, pešcev in konjikov. Tedaj ima (če ta statistika ni prenapeta) Turška armada v vojski na suhem do 200.000 móž regularnih in 100.000 neregularnih vojakov. — Na morji ima Turčija: 110 vojnih bark s 1282 topovi, vštévši delavce ladij ima 51.000 móž posadke in 13.670 móž pomorščakov.

Ruska armada.

Odkar se je vpeljala splošna dolžnost vojne službe, obstaja Ruska armada na suhem iz: bojne armade 730.000 móž, posadke 120.000 móž; druge lokalne armade 80.000 móž; rezervistov 206.000 móž; dopolnilne

armade 257.000 móž; kozakov 70.000 móž, skupaj 1 milijon in 463.000 móž, katero število redne vojne pa se vsled nove vojaške postave lahko pomnoži na 1 milijon 700.000 móž, poleg tega pa še 200.000 pripravljenih kozakov 1 milijon deželnih brambovcev. Velik del te armade je pa v Azijatskih posestvih Rusije, tedaj zeló oddaljen od bojišča v Evropi. — Pomorstvo. Imenik Ruskega brodogradnje kaže: 1305 oficirjev (med njimi 81 admiralov), 513 kormanošev, 210 topničarskih in 145 mornarskih inženirjev, 545 inženirskih mehanikov, 56 stavbenih inženirjev, 297 admiralskih uradnikov, 260 zdravnikov, 480 civilnih uradnikov in do 24000 móž. — Nemcev, kateri so 1876. leta v Ruski vojni službi, je, kakor piše „*Ruski mir*“, v generalnem stabu 35%, v topničarskem oficirskem stabu 47%, v inženirskem oddelku 70%, v orožarnici in arzenalu 55%.

Angleška armada.

Angleška armada na suhem v vsem skupaj šteje 189.804 móž in 26.453 kónj. — V vojski se pridruži rezervistov 35.000; dalje za deželno brambo 139.018 vojakov, Yeomanry-konjikov 15.086, prostovoljcev vseh vrst 161.038. Skupna moč na suhem po takem znaša 540.746 móž. — Pomorstvo. Angleško brodogradnje: 57 z železom okovanih bark, 300 parobrodov in 170 bark z jadri. Poleg tega še novejših 44 bark, in sicer: 10 velikih z železom okovanih bark, 6 z železom okovanih korvet, 6 sestavljenih korvet, 9 šalup, 5 vlečnih parobrodov, 1 parobrod na veslih. Osobstvo obstaja iz 4733 oficirjev, 46.000 mornarjev in 14.000 móž pomorskih vojakov. Od teh je v navadnem stanu v zedinjenem kraljestvu aktivnih: 17 z železom okovanih bark, 45 parobrodov, 55 bark z jadri; razdeljeno brodogradnje: 3 parobrodi; v srednjem morji: 5 z železom okovanih bark, 8 parobrodov in 3 barke z jadri; na vzhodnem pobježji Amerikanskem: 1 z železom okovana barka, 18 parobrodov in 3 barke z jadri; v tistem morji: 1 z železom okovana barka, 7 parobrodov in 9 bark z jadri; v Kini: 1 z železom okovana barka in 18 parobrodov; v Indiji: 10 parobrodov in 1 barka z jadri; na zapadnem pobježji Afrikanskem: 8 parobrodov in 1 barka z jadri; v Avstraliji: 5 parobrodov in 5 bark z jadri. —

To bi bili tedaj prvi faktorji, kateri se morajo po današnjem stanju Turškega vprašanja vzeti v poštev. Po „*Wien. Beob.*“

Pogled v Turčijo.

Turška pravica.

Nek bivši Angleški konsul v Kaíru (v Egiptu), vrnivši se na Angleško, je na svitlo dal svoje „*memoire*“, med katerimi se nahaja sledeča dogodba, ki kaže, kako se v Turčiji, ki je grofu Andrassyu tako zeló na srce priraščena, pravica godí ne le drugovercem in Evropejcem, ampak tudi domačim samim. Angleški konsul tako-le popisuje dogodbo:

Med Angleži v Kaíru naseljenimi bil je tudi krčmar s svojo ženo. Imela sta ob Bregu reke Nila krčmo, v katero so zahajali mornarji raznih Evropskih trgovinskih ladij žganja, vina in piva pit. Kupčija je bila prav dobra; le ob veliki vročini, kedar ni bilo Evropskih ladij, je praznovala. In tak čas, ko v Kaíru ni bilo drugih, ko naseljenih Evropejcev, ki pa niso k temu krčmarju zahajali, najde žena, ko gre gledat, kaj dela móž, da ga ni h kosilu, dasiravno ga je komaj četrt ure prej slišala se prepirati z nekim Turkom, moža mrtvega pred hišnim pragom. Bil je zaklan in vročine razbeljena zemlja je bila že skoro vso kri popila in posušila.

Bilo je to okoli dveh popoldne, tedaj ob jasnem dnevu. Žena se prestraši in zažene krik, ki privabi nekoliko Turkov iz bližnje kavarne gledat, kaj da je; a ko vidijo, da le Evropejec ali po Turški „gjaur“ (pes) zaboden na tleh leži, gredó, kakor so prišli, lenih korakov nazaj v kavarno. Primaha jo tudi „chavasso“ (Turšk policaj) memo; ta vgladavši mrtvega, brčne z nogo truplo, da se na pol obrne, potem pa hlačá dalje po ulici.

Vdova je morala s pomočjo služabnika, Laha po rodu, spraviti truplo iz solnca v hišo, da se ga niso lotili psi, katerih je po vseh Turških mestih vse polno, ker opravljala posel snažnostne policije.

Vdova je bila britko zadeta po tej dogodbi; zgubila je moža in kupčijo, kajti brez njega ni mogla dalje imeti krčme, v kateri je treba z orožjem za pasom prodajati. Vsa obupna reva ne vé, kaj bi počela. Bolj pogumen od nje je sluga; ta jej svetuje, naj se podá ž njim vred k Angleškemu konsulu in mu toži, kaj se je zgodilo. To vdova tudi stori.

Angleški konsul, razkačen tem bolj, ker se je pred malo meseci nekaj enacega zgodilo tudi Angleškemu podložniku, Turška sodnija pa ni našla morilca, podá se k Francoskemu konsulu in ga prosi, naj bi ž njim podal se k guvêrnerju, da bi združena pritožba tehtneja bila. Francoski konsul rad stori to. Oba se podasta k guvêrnerju, zahtevata strogo kaznovanje morilca in žugata, da, če se morilec ne najde, bosta oba to reč naznanila svojima poslancema; nasledke naj potem guvêrner sam sebi pripiše.

Krepka ta beseda vstraši guvêrnerja. Brž migne strežniku, ki odide, pa pride nazaj s pisarjem. Temu narekuje guvêrner nekaj, kar potem podpiše, in pisar odide. Na to obljubi guvêrner konsuloma, da se bo morilec gotovo našel in da bo on nju povabil k dotični sodnijski obravnavi, da bosta sama se prepričala, kako strogo se tu pravica izvršuje.

Čez tri dni dobila res oba konsula vabilo priti k sodnijski obravnavi zoper morilca, katerega je bila „izvrstna“ in „modra“ Turška policija že zasačila. Ko prideta do sodnijskega poslopja, peljejo ju v prostorno dvorano z zagrinjali prepreženo; zagrinjala so bila tudi vrata. V zadnjem, precej tãmnem oboku bilo je videti tri možé čepeče na divanih; vsi trije so tobak pili iz dolgih pip. Na strani je čepel četrti s pisalnim orodjem pred sabo. Srednji izmed treh mož pokaže molcé konsuloma dva stola za nju na strani pripravljena, potem migne — in zagrinjalo v nasprotnem kotu se razpré in v sredo dveh kavasov pristopi človek zeló suhe in divje postave, skloni roki na prsi ter se pripogne. Na drug migljej pristopi še nekdo, ki naznani konsuloma, da je tolmač, ki jima bode pofrancozil vprašanja sodnikova in odgovore zatoženca — morilca.

Angleški konsul je pa imel seboj tajnika, ki je Turški razumel precej dobro, česar pa Turški sodnik ni vedel.

Izpraševanje se prične blizo tako-le:

Sodnik (vprašavši ga prej za imé): Ti tedaj si umoril onega „gjaura“?

Zatoženec. Naj ti dá Alah (Turek imenuje boga „Alah“), ki ti je dal veliko modrost, tudi dolgo življenje! A jaz — pomози mi Alah! — nisem morilec.

Sodnik (jezen). Kaj? Ti se drzneš tajiti? Kavas!

Te besede spremlja migljej s prstom; kavasa zasučeta zatoženega in vsi trije se zgubé za zagrinjali, od kodar je kmalu slišati pôk palice in strašno rjovenje. — Tolmač pojasni to dogodbo konsuloma rekoč: „Ta hudobnež je tu žalil sodnijo in preklinjal boga. Zato je zdaj disciplinarno kaznovan.“

Čez nekaj minut privlečeta kavasa zatoženca vnovič

v dvorano. Videti je ves razdivjan in bolečin se krči tako, da ga morata kavasa podpirati, da se ne zgrudi na tla.

Predsednik sodnije nadaljuje: Boš zdaj povedal resnico?

Zatoženec (z bolečim skrčenim obrazom): Da! pravični sodnik.

Sodnik. Tedaj obstaneš, da si onega „gjaura“ umoril?

Zatoženec. Alah-il-Alah! nisem ga.

Sodnik. Kavas! zamaši mu usta, ker boga preklinja. Tajnik, piši: „Zatoženec pripoznava, da je krčmarja zabodel.“

Zatoženec, kateremu sta bila kavasa zamašila usta, se zvije pa majé z glavo, da ne. Na migljej predsednika ga odpeljeta kavasa iz dvorane in zopet je slišati žvižganje palice in zamolklo stokanje.

Sodnik vnovič migne in tolmač razlaga konsuloma tako-le: „Zatoženec je prvič obstal umor, zdaj pa zopet tají, zato bodo prišle priče, ki so ga videle.“

Res pristopita dva Turka, globoko se priklonita in ostaneta pripognjena.

Sodnik (ko ju je vprašal po imenih). Vidva sta videla, da je Hassan (tako je bilo imé „morilca“) onega Angleškega gjaura zabodel?

Priči. Alah-il-Alah! videla sva.

Zopet migne sodnik, priči odidete in tolmač naznani konsuloma, da je obravnava končana ter da bo morilec „Hassan“ jutri na velikem trgu ob glavo djan.

Drugi dan je res rabelj Hassanu glavo odsekal na velikem trgu. Turki so le od daleč gledali pa škripali z zobmi, da je moslim (Turek) vsmrten zato, ker je iz sveta spravil gjaura.

Vso obravnavo je Angleškega konsula tajnik brž potem natanko potolmačil, kakor se je godila. Konsulu se je zdelo, da je kazen zadela nedolžnega; a kaj je mogel storiti posebno, ko je čez nekoliko dni dobil po guvêrnerji sodnijsko pretolmačeni protokol vse obravnave z vprašanjem: je li zdaj potolažen in zadovoljen s kaznijo morilca? Odgovoril je, da je zadovoljen.

Čez nekoliko dni se je pa prepričal prav natanko, da pravi morilec ni bil ob glavo djan, ampak da je sodnik, kateremu je guvêrner zažugal, da tudi on ob glavo pride, ako ne najde morilca, dal prijeti kar prvega človeka, ki ga je njegova policija na cesti dobila, kajti tudi njej bilo je žugano s smrtjo, če ne najde morilca.

Nekoliko dni potem so prišli popraševati prebivalci bližnjega kraja po nekem potu, ki je imel v Kaíru za nje nekaj nakupiti. Imé mu je bilo Hassan in izvedelo se je za gotovo, daje bil ravno ta oni ob glavo djani „morilec“, ki pa je še le dva dni po umoru v mesto prišel. Ko so njegovi sosodje izvedeli, kaka osoda ga je doletela, so ga naredili za svetnika, ki je zavoljo gjaura prestal smrt mučenika.

Vdova krčmarjeva pa je po nasvetu služabnika Laha brž vse poprodala in pobegnila v Evropo, po pravici boječ se maščevanja Turkov.

Taka je pravica na Turškem; taki so bili najbrže tudi tisti reveži, ki so bili pred kratkem v Solunu obešeni za „morilce“ Nemškega in Francoskega konsula. Tak je bil morda tudi oni Hassan, ki je bil obešen za morilca Turških ministrov. J. A.

Mnogovrstne novice.

* *Odkar ni več postave proti odrtiji in vsak sme, kolikor mu drago, obresti (činže) zahtevati od izposojenega denarja, se je že marsikateremu dolžniku vrat*